

Mısır Seferi

Safevilerle Memluklerin ittifak etmelerinin Osmanlı devleti için büyük bir sıkıntı olacağını çok iyi bilen Yavuz Sultan Selim, akıllı, devlet idaresinde çok tecrübeli bir kişi ve örnek bir lider olan Memluk Sultanı Gavri'ye dostluğunu bildiren namerler yazmış, hâlife ile Memluk beylerine en kıymetli hediyeler göndermiş ve böylece onların Safevilerle ittifak etmelerine bir süre de olsa engel olmuştu. Ancak, daha sonra **Kansu Gavri** Halep'e gelerek Şah İsmail ile anlaşma yapmış ve Osmanlı devletine karşı ittifak etmişlerdir.

Haberi alan Yavuz Selim, Mısır Sultanına mektup göndererek Şah İsmail'in üzerine gideceğini, kendisinden Hâlep'ten Mısır'a geri dönmesini rica etti ise de Gavri, Yavuz'un bu teklifini reddetti. Zaten Mısır Sultanları eskiden beri Osmanlı devletine karşı düşmanca bir tavır sergiliyorlardı. Cem Sultan meselesi ortaya çıktığında da Papa'ya defalarca müracaat ederek Osmanlılara karşı ittifak teklifinde bulunmuşlardı.

Yavuz, ittihad-ı İslam yolunda kendisine mani olmak isteyen bir İslam hükümdarına karşı ne yapmak lazım geldiğini ulemadan sorar. Başta Zembilli Ali Efendi olmak üzere bütün ulemanın; *"Şah İsmail ile hareket ederek Peygamber hükmüne ve şeriata düşmanlık eden Memluklar üzerine yürümek farz olmuştur."* fetvasıyla, Sünni bir İslam devleti olan ve aynı zamanda Abbasi hâlifesini himaye eden Memluklara karşı Mısır Seferine çıkmaya karar verir ve hareket için askerini Kayseri'de toplanmasını emreder. Fatih Sultan Mehmed Han da Mısır'a sefer yapmak üzere iken Gebze yakınlarında hastalanıp vefat etmiş ve sefer yapılamamıştı.

Memluk Sultanı, Yavuz'un kardeşi Şehzâde Ahmed'in oğlu Kasım Çelebi'yi kendi tarafına almıştı. Kasım Çelebi, Mercidabık'ta maiyetiyle beraber Memluk ordugahında bulunmuş, Kahire'ye gelerek yeni hükümdar Tomanbay'ın hizmetine girmiş ve daha sonra da Memluklarla beraber Kahire'de bulunan Osmanlı askerlerinin öldürülmesine iştirak etmişti.

Sultan Selim Şam'dan Kudüs-i Şerif'e geldi, şehir sultanın gelişini tes'id için kandillerle donatılmıştı. Mescid-i Aksa'yı ve mübarek makamları ziyaret eden padişah mescitte şükür namazı eda etti ve bu mukaddes beldedeki peygamber kabirlerini ziyaret ederek, bu mübarek mekânlarda dua ve niyazlarda bulundu. Buradan Gazze'ye geçen Selim Han orada bulunan ve şehri fetheden vezir-i azam Sinan Paşa tarafından istikbal edildi. Gazze'nin alınmasından dolayı orduyu tebrik eden padişah, çölü geçmek için gereken hazırlıkların yapılmasını ve öncü kuvvetlerin bu geçişte ehemmiyeti olan noktaları tutmasını irade etti. *Bir gece birkaç mahremi ile birlikte Hâlilü'r-Rahman'a giderek Hz. İbrahim'in (a.s) kabrini ziyaret etti*

İslam'ı tek bir bayrak altında toplamak gayesiyle Mısır seferine giderken Gebze yakınlarındaki bağlık-bahçelik bir arazide mola verdiğinde, Yavuz Sultan Selim'in bütün askerlerin heybelerini arattığını ve hiçbirinde meyve cinsinden bir şey çıkmaması üzerine ellerini ulu dergâha kaldırarak:

"Allah'ım, sonsuz şükürler olsun. Bana haram yemeyen bir ordu lütfettin. Eğer askerimin içinden tek bir kişi, sahibinden izinsiz bir meyve yeseydi ve ben bunu haber alsaydım, Mısır seferinden vazgeçerdim."

der. Sonra Yeniçeri Ağası'na dönerek şöyle der: **"Çünkü ağa! Haram yiyen bir ordu ile fetih mümkün olmaz."**

İşte Yavuz Selim'in imanlı, bahtiyar, âlicenap, hamiyetli ve kahraman askerleri... Yavuz Selim, daha tahta çıkmadan evvel, genç ve aydın bir rahip olan ve Katolik Kilisesi aleyhine çalışmalar yürüten Luther'i büyük bir hassasiyetle takip ediyordu. **Luther**, kiliselerdeki ayinlerin kadim putperestlikten izler taşıdığı ve bunun dine ihanet ve hakaret olduğunu iddia ediyordu. Rahibin bu faaliyetleri uzun vadede Kilisenin bölünmesine sebep olacağından, onun maddi ve manevi yönden desteklenmesini istiyordu.

Memluk Sultanı Kansu Gavri ordusuyla Halep'ten çıkarak Mercidabık'a gelmiş ve karargahını kurmuştu. Kansu, Yavuz Selim'e gönderdiği son mektubunda Halep'e gelmesinin kendi elinde olmayıp ümerasının ısrarıyla olduğunu beyan edip özür diliyordu. Ancak artık çok geçti. Yavuz Selim daha önce de Dulkadiroğlu Beyi Alaüddevle'nin yaklaşık elli yıldan beri devam eden hile ve gaddarlıklarına son vermiş, böylece Türkmen ocaklarının aşına zehir katanları perişan etmişti.

Denizlerin ve karaların hakani olan padişah, muhabbet ve dostluk iddiasında bulunan, ancak bazı *"zındık taifesinin"* gerçek dışı haberlerine aldanarak, kendisine başkaldıran Çerkezlerin lideri Sultan Kansu Gavri'nin hükümdarlığına son vermek için sefere çıkmıştı.

24 Ağustos 1516 tarihinde vuku bulan ve **Mercidabık muharebesi** olarak bilinen savaşta Kansu Gavri'nin ordusu mağlup olmuş ve Abbasi Hâlifesi III. Müvekkil de esir olmuştu. Yavuz Sultan Selim, halifelik makamına vermiş olduğu ehemmiyetten dolayı kendisini mahcup etmemek için, ona, Kansu Gavri'nin yanında harbe niçin iştirak ettiğini sormamış, son derece hürmetkâr davranmış ve kendisini himaye ederek Mısır'a göndermiştir.

III. Mütevekkil'in; **"Hilafet Kureyştedir,"** hadisini hatırlatması üzerine Yavuz Selim: **"Tarihî şartların gerektirdiği durumlarda, hilafete ehil bir**

Kureyşlinin bulunmadığı zamanlarda, başka milletlerden ehil olan kimselerin, onlara vekaleten hilafeti üstlenebileceklerini” söyler. Halife, Yavuz’un bu fikrine karşı çıkamaz, Hâlifeliği derhâl Yavuz’a devreder ve **29 Ağustos 1516 günü Cuma namazından önce hâlifeliğin Osmanlılara geçtiğini resmen ilan eder.** Artık hilafet bayrağı Osmanlılara geçmiştir. Bundan sonra Yavuz Sultan Selim’in bir unvanı da **halife-i ruy-ı zemin**, yani "*yeryüzünün halifesi*" olacaktır.

Yavuz Selim 4 Mart 1193 tarihinde vefat eden büyük fatih **Selahaddin Eyyubi**’nin Şam’daki medresetül’l-Aziziye’de bulunan türbesini ziyaret ederek gözyaşları içinde dua eder ve türbesini yeniletme kararı alır. Bu durum maiyeti üzerinde derin bir tesir bırakır.[1](#)

Sina Çölü

Yavuz Sultan Selim Han, İslamiyet’i tek bir bayrak altında toplamak gayesi ile çıkmış olduğu Mısır seferi sırasında, daha önceleri Cengiz ve Timur’un geçemeyip defalarca gidip geri döndükleri korkunç **Tih (Sina) çölünü** mucizevi bir şekilde **on üç günde** geçmiştir.

Dünya tarihinde ordusuyla beraber Sina Çölü’nü geçen iki hükümdar vardır. Birisi MÖ 525 senesinde *İran Şahı Kambiz*, diğeri ise, yine MÖ *Makedonya Kralı İskender*’dir.

Yavuz Sultan Selim bu imkânsız işi hiçbir zayıf vermeden ve herhangi bir ikmal sıkıntısı çekmeden on üç gün gibi kısa bir zamanda başarmıştır. Büyük bir askerî deha sayılan Napolyon bile Yavuz’dan üç yüz yıl sonra bu işi başaramamış ve Fransız askerleri susuzluktan çıldırarak birbirlerini vurmuşlardır. *Birinci Cihan Harbi’nde yeni tekniğin verdiği imkânlar ve tanklarla bile bu çöl, ancak on bir günde geçilebilmiştir.*

Gazze ile Mısır toprakları arasında **Tih, Sina** ve **Katya** adlarıyla anılan üç büyük çöl vardı ve bu çöller geçilmeden Mısır’a karadan vasıl olmak mümkün değildi. Daha önce buralara gelmeyi düşünen Hülagu ve Timur bu çölleri geçmeyi göze alamadıkları için Mısır arazisi onların istilasından masun kalmıştı.

Bu amansız çöl gündüz sanki bir cehennem, gece ise âdeta bir buz diyarı idi. +50 ile -20 derece arasında değişen bir iklime sahipti.

Sina Çölü sanki kumdan bir denizdi. Yavuz’un inanılmaz azmi ve kesin kararı ile çöle girildi. Bir müddet sonra Yavuz Sultan Selim atından indi ve askerinin önünde mütevazı bir şekilde iki büklüm olarak yürümeğe başladı.

Askerî erkân hayret ve şaşkınlık içindeydi. "*Atların bile kanının kaynadığı ve çok zor gittiği bu çölde, sultan acaba niçin atından inip yürümeye başladı?*" diye kendi aralarında konuşmaya başladılar. Askerler de atlarından inip yürümeye başladılar.

Paşalar, Yavuz Selim Han'ın can ciğer arkadaşı olan Hasan Can'a; "Hünkâr'a sorsanız, acep bu ne iştir?" dediler. Hasan Can Yavuz Selim'e merakla "niçin atından inip yürüdüğünü" sorunca Yavuz şöyle der:

"Görmüyor musun Hasan, önümüzde Allah (c.c)'in Resul'ü Fahr-i Kâinat (sav.) yürüyor. O âlemler sultanı yaya yürürken biz nasıl at üstünde olabiliriz."

İşte Hz. Peygamber'e (sav.) bu büyük muhabbetin ve benzersiz hürmetin bir bereketidir ki, Yavuz ve askerleri o korkunç Sina Çölü'nü bir bulutun altında Allah'ın inayeti ve Resul-i Ekrem'in (sav.) ruhaniyetiyle on üç günde geçmiş ve Mısır'ı fethetmişlerdir.

Bu amansız çöl geçilirken daha önce hazırlanan binlerce deve, su kırbaları ve erzakla yüklenmiş, böylece asker su ve erzak sıkıntısı çekmemiştir. Ayrıca, çölü geçiş sırasında Cenab-ı Hakk'ın büyük bir inayeti olarak senelerden beri yağmur yüzü görmeyen bu çöle yağmurun yağması orduyu rahatlatmış ve ruhlara yeni bir hayat bahşetmiştir.

Benzer bir hadise de **Kosova Savaşında** vuku bulmuştur. Savaş öncesinde arazinin çok tozlu olması ve rüzgârın düşman yönünden esmesi karşısında gece hiç uyumayan **Murat Hüdavendigâr** gözyaşları içinde şöyle niyazda bulunmuştur:

"Ya İlahî!.. Bu zamana kadar dualarımı kabul ettin. Beni mahrum etmedin. Ya Rabbi! Ne olur gene dualarımı kabul eyle! Bir yağmur verip, bu karanlığı ve tozu def edip âlemi berrak eyle, tâ ki düşman askerini rahat görüp, yüz yüze cenk edeyim. Ya İlahî! Mülk ve kul senindir. Sen kime istersen verirsin. Ben dahi bir aciz kulunum. Benim fikrimi ve sırlarımı muhakkak sen bilirsin. Mülk ve mal benim maksadım değildir. Ben, sadece ve sadece senin rızanı isterim."

"Ya Rabbi! Beni bu Müslümanlara kurban eyle! Tek bu müminleri düşman elinde mağlup edip helak eyleme! Ya İlahî! Bunca insanın katline beni sebep eyleme! Bunları galip eyle! Bunlar için ben canımı kurban ederim. Yeter ki sen bunu kabul eyle! İslam askeri için ruhumu teslim etmeye razıyım. Yeter ki bu müminlerin ruhuna benim ruhumu feda kıl! Önce beni gazi ettin, şimdi bu son anda da şehitliği nasip eyle! Âmin!.."

Nitekim bu çetin savaş esnasında hafiften bir yağmur yağarak toz bulutlarını

dağıtmış ve akşama kadar devam eden savaşı fazla zayıat vermeden Osmanlılar kazanmışlar, Murad Hudavendigâr ise şehadet şerbetini içmiştir.

Mısır'ın Fethi ve Yavuz Sultan Selim Han'ın Tomanbay'ın Cenazesine Gösterdiği İhtiram

Tomanbay; ağır zırhlı süvari tümenleri ile Osmanlı merkezine yüklenmişti. O, Yavuz Selim'i öldürüp işi kökünden hâletmek istiyordu. Çok zeki, harp hilelerini iyi bilen ve askerî bir deha olan Yavuz Selim, Tomanbay'ın muhtemel bir planına karşı, araziye tetkik ettirir ve ona göre tertibat aldırır. Daha sonra Ordu-yu Hümayun her iki cihetten hücumu geçer.

Yavuz Sultan Selim askerlerinin manevi gücünü ve kuvve-i maneviyelerini artırmak için onlara şöyle hitap eder:

“Kahramanlarım! Küfre destek olan, onun ortağıdır ve fesat ortadan kaldırılması gereken bir münkerdir. Karşınızdaki ordu, Hazret-i Ebu Bekir'e, Hz. Ömer'e ve müminlerin anası olan Ayşe validemize hakaret edenleri muhafaza edenlerdir. Fitne, onların ruhlarını ve kalplerini sarmıştır. Nice kardeşimizin mübarek kanı, Memlukların, Safevilere verdiği destekten dolayı dökülmüştür. Bugün Hz. Peygamber'in gözyaşlarını silme, kırık gönlünü mamur etme günüdür... Bugün erlerin ispat günüdür... Şehit olursak ahirette saadet bizimdir.”

Yavuz Selim'in bu konuşması askerinin ruhuna öyle bir coşku verdi ki, biraz sonra ölme ihtimalini bile düşünemez oldular ve nihayet bir kısmı o uğurda hayatlarını seve seve feda ettiler.

22 Ocak 1516 tarihinde meydana gelen ve Ridaniye olarak bilinen bu savaşta da Osmanlı askerleri ve topları karşısında Tomanbay ve askerleri fazla bir varlık gösteremezler. İkinci vaktine kadar devam eden savaşta Memluklar tam manası ile çöker, ağır zayıat vererek geri çekilirler ve böylece Mısır fethedilmiştir.

Yavuz Sultan Selim Han, kendisine karşı savaşarak vefat eden kudretli ve genç Memluk Sultan'ının cenazesine katılmış ve naaşını omuzlarında taşıyarak büyük bir fazilet örneği sergilemiş, daha sonra da onun için hayır ve hasenatta bulunmuştur.

Çetin ve meşakkatli bir yolculuğun ardından Mısır fethedilmiş, fakat iş henüz bitmemiştir. Zira, Memluk askerleri dehşet saçan sokak muharebeleriyle mukavemet ediyorlardı. Onlar, *“Eğer Osmanlı padişahını öldürürsek Mısır'ı tekrar geri alırız.”* inancındaydılar.

Bu durumdan haberdar olan Sinan Paşa, vaziyeti Yavuz Selim'e arz etti. Yavuz'un elbiselerini giydi ve fedaileri kendi üzerine çekti, onları bertaraf edinceye kadar çarpıştı ve sonunda şehit oldu. Mısır artık kesin olarak fethedilmişti, ancak Yavuz Selim Mısır'a girerken fevkalade üzüntülü idi. Zira o, en çok sevdiği veziri Sinan Paşa'yı şehit vermişti. Yavuz, asıl adı Sinanüddin Yusuf olan Sinan Paşa'nın şehadet haberini alınca **"Mısır'ı aldık amma Yusuf'u kaybettik."** diyerek üzüntüsünü ifade etmiştir. Yavuz Selim, daha sonra vezir-i azam Sinan Paşa ve onunla birlikte şehadet şerbetini içen rical için hususi bir cenaze merasimi yaptırdı.

Yahya Kemal de bir şiirinde Sinan Paşa için, *"On Mısır'a bir Sinan bedel olmazdı ey kazâ."* der.

Yavuz Sultan Selim Han muzaffer bir komutan olarak Kahire'ye girer. 20 Şubat'ta ilk Cuma namazını eda etmek üzere şehrin en mühim camilerinden biri olan Melik Müeyyet Camii'ne gelir. Rivayete göre hatibin hutbe okurken kendisini *"Hâkimü'l Haremeyni's Şerifeyn"* yani *"iki şerefli belde olan Mekke ve Medine'nin hâkimi"* diye zikretmesi üzerine Yavuz, hemen hatibe müdahâle eder ve ağlayarak: **"Hayır, hayır! Bilakis, Hadim'ül-Haremeyn-i Şerifeyn", (iki şerefli belde olan Mekke ve Medine'nin hizmetçisi)** der, "Hâkim" kelimesini, "Hadim" şeklinde tashih ettirir. Hatibin "Hadimü'l-haremeyni's-şerifeyn" olarak hitabını düzeltmesi üzerine Yavuz Selim şükür secdesi eder ve barigâh-ı izzet'e el açarak niyazda bulunur. Daha sonra da "Hadim'ül Haremeyn-i Şerifeyn"i ifade etmek için sarığının üzerine **süpürge biçiminde bir sorguç takar.** Yavuz Selim, o güne has olarak giydiği, sırmalı ve çeşitli cevahirle süslenmiş paha biçilmez atlas kaftanını daha sonra o caminin imam-hatibine giydirmiştir.

Sekiz ay kadar Mısır'da kalan Yavuz Selim Han, birçok ulema, meşayih ve kabile reisleri ile görüşmeler yapar. Hicaz Emiri de elçilerini göndererek kendisine Haremeyn'in anahtarlarını ve mukaddes emaneti tevdi eder ve bundan sonra Osmanlı'ya tabi olacağını bildirir. Yavuz Selim, Piri Paşa'ya şöyle der:

"Ben o memleketi askerle almadım. Onlar kendi kemalat ve hüsn-ü edeplerinden dolayı İslam birliği yolunda bana itaat eylediler. Onun için onları mükâfatlandırmak ve hizmetlerini deruhte etmek üzerime vaciptir. Hak Teala'ya şükrederim ki, o mübarek beldelerde okunan hutbelerde ismim yâd olmuştur. Bu saadeti cihan padişahlığına değişmem. Bu itibardan Haremeyn-i Şerifeyn'in halkına ne lazımsa esirgemeyesin ve sakın ola ki, o iki mübarek beldenin umuruna müdahale etmeyesin."²

Selim Han, gelen heyetle Hicaz Emiri'ne emirlik beratı ile beraber mühim hediyeler, mukaddes beldelere hizmet için gerekli malzemeler ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılmak üzere çeşitli yardımlar gönderir. Osmanlı devleti tarafından Mekke'ye bir

de memur tayin edilir. Böylece Osmanlı tarihinde Haremeyn'e gösterilen saygı ve ihtiramın sembolü olan ve daha sonra büyük hizmetler yapacak **"Sürre Alayları"**nın temeli de atılmış oluyordu.

Hicaz'ın ve mukaddes beldelerin Osmanlı devletine tabi olması ve "mukaddes emanetlerin" padişaha tevdi edilmesi Osmanlı'nın İslam dünyasındaki ehemmiyetini ve kıymetini daha da artırmıştır. Böylece Hicaz bölgesi ile milletimiz arasında asırlarca sürecek ve manevi iklimde hiçbir zaman kesilmeyecek bir kardeşliğin temelleri de atılmış oluyordu.

Burada şu hayret verici hadiseyi de anlatmadan geçemeyeceğim:

Yavuz Selim Han Mısır seferinde Hâlep'ten Şam'a doğru giderken, Muhyiddin-i Arabî Hazretleri'nin (k.s) *"İza dehâle Sinu fişşin, iza zeheret kabri Muhyiddin"* yani **"Sin, Şin'a dâhil olduğunda Muhyiddin'in kabri meydana çıkar."** sözü Yavuz'un dikkatini çeker. Zira bu işaret onun zihnini daima meşgul etmekte idi. Sultan Selim iyi tahsil görmüş, müdâkkik bir hükümdardı, tasavvufi sahada da Muhyiddin-i Arabî'ye ziyâdesiyle hürmetkâr idi. Şam'a vardığı zaman orada bulunan âlim ve veli zatlar ile görüşür. Bir gün sohbet sırasında konu Muhyiddin-i Arabî Hazretlerine gelince, o zatlar Hazret'in kabrinin bulunduğu yerinin çöplük olduğunu ve ona o güne kadar iyi gözle bakılmadığını anlatırlar. Bunun üzerine Yavuz Selim Han, hemen harekete geçer ve kabrin yerini tespit ettirir. Böylece "Sin" den maksadın Selim, "Şin" dan maksadın da Şam olduğunu anlaşılmış olur. Ayrıca, Muhyiddin-i Arabî Hazretlerinin yaklaşık üç yüz yıl önceden haber verdiği Mısır'ın fethi Yavuz Sultan Selim'in eliyle tahakkuk eder. Yavuz, kabrin bulunduğu yere bir türbe, büyük bir camii ve külliye yaptırır. Külliyenin açılışı da bir Cuma günü yapılır. Bu külliye günümüze devam ettiği gibi, biiznillah kıyamete kadar da devam edecektir.

Ayrıca, Yavuz Selim, Muhyiddin-i Arabî Hazretleri'nin³ ayağını yere vurarak söylediği ve onun idamına sebep olan: **"Sizin taptığınız benim ayağımın altındadır."** buyurduğu yeri tespit ettirip kazdırınca, oradan bir küp içinde altın çıkar. Muhyiddin-i Arabî Hazretleri'nin *"Siz Allah u Tealaya değil de paraya tapıyorsunuz."* demek istediği anlaşılmış olur. Selim Han, buradan çıkan altınları Şam'daki fakirlere dağıtır.

Bu mesele Uzunçarşılı'nın tarihinde şöyle nakledilmektedir:

*"Yavuz Sultan Selim iyi tahsil görmüş, müsait zamanlarda vaktini tettebbuatla geçirmiş âlim hükümdarlardandı. Kendisi **Şeyh-i Ekber** namıyla maruf Muhyiddin-i Arabî'ye hürmetkârdı. Mercidabık zaferinden sonra Şam'a girdiği vakit Şeyh-i Ekber'in kabrini sormuş ve mutaassıp Suriye ve Mısır âlimlerinin hürmetsizlik ettiklerini öğrenmiş ve bu büyük zatın kabrini buldurmuş ve avdette **dört ay kadar Şam'da ikameti esnasında** Şeyh'in kabrine türbe ve yanına bir de cami ve imaret yapılmasını ve kendisinin hareketinden evvel tamamlanmasını emretmiştir. Filhakika mimarlarla usta ve ameleden bir kısmı gece çalışmak suretiyle bunlar tamamlanmıştır. Yavuz bu camide ilk cuma namazını kılmış, vakıflarını tertip ettirmiştir."⁴*

Hilafetin Osmanlılara Geçmesi

Yavuz Sultan Selim Han, sekiz buçuk yıla sığan büyük icraatları, yaptığı azim hizmetler ve muvaffak olduğu gazalar neticesinde İslam dünyasında vahdeti temin etmiş ve Müslümanların dünyevi ve uhrevi terakkisine vesile olacak hilafet makamının Osmanlı İmparatorluğu'na geçmesine vesile olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun iki asra yakın devam eden o parlak ve ihtişamlı yükselişi, İslam dünyasında hilafetin el değiştirmesi lüzumunu da ortaya koymuştur. Çünkü hilafet makamı başlangıçta olduğu gibi kuvvetli ve muktedir bir müessese olmaktan çok uzaktır. Bu bakımdan o makamın yeniden ihya edilmesi, eski kudretine kavuşturulması ve bütün Müslüman devletlerini içine alması gerekiyordu.. İşte Sultan Selim Han, bu kutsi ve ulvi vazifenin idrakinde olarak bu makamın bütün âlem-i İslam'ı temsil edecek bir kurum hâline gelmesi için büyük gayret gösterdi. Mısır seferine de bu açıdan bakılması gerekir.

Hazret-i Peygamber'in (sav.) ahirete teşriflerinden sonra başlayan hilafet müessesesi, İslam devletinde uhrevi ve dünyevi işlerin yürütülmesinde en yetkili, etkili ve mesuliyetli bir makamdır. Hâlife ise bütün bu işlerin tedbiri ve yürütülmesi için en yetkili memurdur. Hâlife, Hz. Peygamber'in hâlefi ve İslam birliğinin sembolüdür. Dünyevi ve uhrevi işlerin tek elden yürütülmesi âlem-i İslam'da birlik ve beraberliğin, uhuvvet ve tesanüdün gelişmesine vesile olmuştur. Yaklaşık dört asır boyunca devam eden bu makam, Abbasilerden sonra manevi itibarını, nüfuzunu ve siyasi gücünü yitirmeye başlamış, âlem-i İslam'da tartışılır bir hâle gelmiştir. Hilafet makamına gerekli desteği Büyük Selçuklu Devleti vermiştir.

Kahire'de bulunan Abbasi Halifesi, manevi nüfuzunu muhafaza etmesine rağmen, dünyevî işlerin tanzim ve yürütülmesi ile ilgili bütün salahiyetlerini kendisini bu riyasete getiren Memluk sultanlarına devretti. Böylece hilafet makamı sadece manevi bir riyaset makamı hâline gelmiş, hilafetin ayrılmaz bir parçası olan dünyevi iktidar ve güç kaybolmuştu. Bu durum Abbasi soyundan gelen on yedi halifenin devirlerinde de hep böyle devam etmiştir.

Sultan Selim Han'ın İran ve Mısır seferlerinden sonra hilafet makamı fiilen Osmanlıya geçmiş ve bunun hukuki yanı da İstanbul'da Ayasofya camiinde tertip edilen bir merasimle ilan edilmiştir. İslam âleminin birçok yerinden ulema ve meşayihin huzurunda yapılan bu merasime o sırada İstanbul'a gönderilmiş olan Mısır'daki son Abbasi Hâlifesi III. Mütevekkil-Alallah, amcası Hâilil'in oğulları ve Kansu Gavri'nin oğlu Mehmed de katılmışlardı. Hâlife, üzerinde bulunan Hilafet haklarının tamamını Yavuz Selim'e devretmiş ve sırtındaki hilatini çıkararak Padişaha giydirmiştir. Böylece Hilafet makamı, asırlar sonra gerçek hüviyetine yeniden kavuşmuş, bu makamın yapması gereken dünyevî ve uhrevî gücün tek çatı altında toplanması sağlanmıştır. Böylece, İslam âleminin başkanlığı anlamına gelen ve 767 yıldan beri Abbasiler'de olan hâlifelik makamı ilk defa bir Türk hanedanına

geçmiş oluyordu. Ayrıca “Mukaddes Emanetler” ile Mekke, Medine ve Kudüs gibi mukaddes beldeler de Osmanlıların eline geçmişti.

Hilafet makamı, dünyevî ve uhrevî bütün konulardaki müeyyidelerin uygulamasını Kur’an ve sünnet ışığında yapmıştır. Ecdadımızın maddi ve manevi kudretinin ve ihtişamının altında rıza-i İlahî ve muhabbet-i Resulullah vardır. Bunun içindir ki, İslam âlemi Osmanlının bu hizmetini asla karşılıksız bırakmamış, onlara her zaman şükran ve minnet duyguları içinde samimi ve sarsılmaz bağlar ile bağlanmıştır. Onlar şanlı ecdadımızı kendilerinin huzur ve sükûnunun, refah ve saadetinin teminatı olarak görmüşlerdir. Bu saadet ve huzur iklimi İslam âleminde uzun asırlar devam etmiş, hutbelerde padişahların ismi zikredilmiş, daha sonra da büyük bir hasret ve iştiaqla yâd edilir olmuştur. Bütün âlem-i İslam’ın memnun, mesrur ve hayran olduğu ve ittihad-ı İslam’ın teessüsüne vesilen olan bu makam, Mısır muzafferiyetinin bir mahsulüdür.

Mısır seferi ile Devlet-i Aliye-i Osmaniye’nin toprakları iki mislinden fazla genişlemiş, 6.557.000 kilometre kareye çıkmıştı. *Mısır, Cezayir, Sudan, İsrail, Suriye, Lübnan, Ürdün, Yemen ile Suudi Arabistan ve Libya’nın bir kısmı Osmanlıların eline geçmiş;* böylece İslam âleminin birliğinin ve dirliğinin temeli atılmış, ticaret ve hac yollarının güvenliği sağlanmıştır. Fatih Sultan Mehmed Han’ın 1473’teki Otlukbeli Zaferi’nde, Akkoyunlu devletini mağlup etmesinden sonra, Doğu Anadolu’nun büyük bir kısmı Osmanlı hâkimiyetine girmişti. Mısır seferinden sonra da *Gaziantep, Hatay ve Adana Osmanlılara geçmiştir.*

Yavuz Sultan Selim zamanında ferdi ve içtimaî hayatta maddi ve manevi terakki, adalet, ihtişam, kudret ve muhabbet hâkim olmuş, devlet, en parlak ve en ihtişamlı devrini yaşamıştır.

Yavuz Sultan Selim Han’ın maneviyatını ve İslam dinine olan derinden bağlılığını nazara vermek için şu hakikati nazara vermeyi tarihî bir görev telakki ettim:

Yavuz Sultan Selim Han, Topkapı Sarayı’nda mukaddes emanetler kısmında kırk hafızın münavebeden yirmi dört saat devamlı olarak Kur’an tilavetini ihdas etmiştir. Hatta sırası geldiğinde kendisinin de Kur’an tilavet eylediği tarihî vesikalarla sabittir.[5](#)

Bu kutsi ve ulvi hizmet, muvakkaten inkıtaa uğramış olsa da inşallah kıyamete kadar devam edecektir.[6](#)

Mısır Seferinden Dönüş

Kazandığı büyük zaferle İstanbul’a doğru ilerleyen Yavuz’un ordusu, **iki sene bir ay ve yirmi gün süren Mısır seferi** nin yorgunluğu içindeydi. Geçtikleri bir bölgenin susuz olması da yorgunluğa eklenince büyük sıkıntılar yaşandı.[7](#) Hatta binekler bile telef olma tehlikesi ile karşı karşıya kaldı. Yavuz Sultan Selim Han, Secde-i Rahman’a kapandı ve şöyle bir niyazda bulundu:

“Ey büyük Allah’ım! İlahi Rabbim! Bana ve askerlerime kolaylık ver. Bizlere lütfunle muamele eyle ve rahmetini bizden esirgeme!”

Yavuz Sultan Selim duasını henüz tamamlamıştır ki, bir anda gökyüzünü kuşatan rahmet bulutlarından yağmur yağmaya başladı. Böylece askerın susuzluğu giderilmiş ve meydana gelebilecek büyük felaketler Cenab-ı Hakk’ın lütfüyle bertaraf edilmiş oldu.

Hasan Can, İstanbul’a dönen Yavuz Selim’in, bundan sonra yapacaklarını kendisine şöyle ifade ettiğini söyler:

*“Yavuz Selim, bana bundan sonra üç büyük hedefi olduğunu söyledi: **Birincisi**, Şah İsmail’in Safevi Devleti’nin tamamen ortadan kaldırılması; **ikincisi** Avrupa’ya iyi bir gözdağı verilmesi; **üçüncüsü** ise okyanuslara çıkarak, ticaret yollarında üstünlüğü devralmak üzere olan Portekizliler ve hamileri İspanyollarla mücadele edilmesi.”*

Yine bir gece bana şöyle dedi:

“Hasan Can, babamızdan devraldığımız hazineyi ağzına kadar doldurduk. Bizler de sonsuza kadar yaşayacak değiliz. Öyle sağlam ve sarsılmaz bir ekonomiye sahip olmalıyız ki, dünyâda hükmümüzün ve sözümüz geçmediği devlet olmasın. Eğer kişi, bir kere zayıf düştü mü, artık onu tekmeleyen çok olur.”

Yavuz Selim ile Piri Paşa Arasında Geçen Bir Diyalog

Yavuz Sultan Selim Han Piri Paşa’ya:

“Allah’ın (c.c) izniyle büyük fütuhatlarda bulunduk. Hadim’ül Haremeyn-i Şerifeyn unvanına mazhar olduk. Allah (c.c) bize her zaman zafer lütfetti. Hazineslerimiz lebalep altınla doldu. Şimdiden sonra bu devlet yıkılır mı?” diye sorar.

Piri Paşa: *“Hakanım bu hâl, bu ruh, bu azim ve bu teslimiyetle bu devlet kolay kolay yıkılmaz. Ancak sizden sonraki hâlefeleriniz ve torunlarınız Cenab-ı Hakk’ın ihsan ettiği mükâfatların ve nimetlerin şükrünü eda edemezler ve emanetlere sahip*

olamazlarsa, o zaman sarsılır ve yıkılmaya yüz tutar.” der ve devletin nasıl yıkılacağını da şöyle ifade eder:

Ben en çok şu üç şeyden endişe ediyorum:

1. Sadrazamlık makamı liyakatlılara göre verilmez, menfaat karşılığı olarak cahil ve ahmakların eline geçerse;
2. Dünya malı kalpleri işgal eder, rüşvet kapısı açılır, her türlü melanet akçe ile gerçekleşir ve bu yüzden makamlar ehliyetsizlere verilirse;
3. Devlet adamları hanımların tesiri altında kalır ve idarede onların da tesiri olmaya başlarsa... Bu devlet yavaş yavaş yıkılmaya yüz tutar.”

Piri Paşa'nın bu sözlerinden sonra bir müddet sessiz kalan celadetli padişah: **“Rabb'im bizleri böyle bir akıbeta duçar olmaktan korusun.”** diye dua eder ve gözleri yaşarır.

Yavuz Selim Han, sekiz buçuk sene gibi kısa bir saltanatın sonunda dünyâdan göç ederken, tarihin kaydettiği muhteşem bir medeniyetin abidesini de inşa etmiş bulunuyordu.

Yavuz Selim, Mısır seferi sırasında çadırının direğine; *“Derdi olan neylesin?”* Yazılı bir not görür ve kimin yazdığını araştırır. Yazıyı bir bayanın yazdığı anlaşılır. Bunun üzerine Yavuz Selim aynı satırın altına: **“Derdi neyse söylesin!..”** diye yazar. Yavuz Selim, ertesi akşam kendi yazısının altına aynı kişinin kâleminden çıktığı anlaşılır; *“Korkuyorsa neylesin?”* yazıldığını görür ve tekrar yazının altına; **“Hiç korkmasın söylesin!..”** diye yazar.

Böylece ortaya şu mısralar çıkmış olur:

*“Derdi olan neylesin?
Derdi neyse söylesin.
Korkuyorsa neylesin?
Hiç korkmasın söylesin.”*

Yavuz Selim, daha önce tespit ettirdiği yazıyı yazan kızın yanına getirilmesini emreder. Yavuz'un huzuruna çıkarılan kız, aşırı heyecanından bayılacak bir hâldedir. Güçlükle; *“Sultanım, cariyenizin gönlü sizdedir.”* diyerek birden yere düşer. Yavuz

Selim, hemen hekimleri çağirtir ama, kız ruhunu teslim etmiştir.

Koca Asya ve Afrika kıtasını feth eden, celadet ve şecaatiyle dünyayı titreten, birçok devlet adamlarına baş eğdiren o haşmetli ve çelik iradeli padişah, bu durum karşısında ziyâdesiyle üzölmüş ve Hasan Can'a, "**Şunu da anlamalıyız ki, gerçek âşğın, maşukunun yolunda işte böyle ölməsi gerektir.**" diyerek, kişinin canını cananı uğruna yani Cenab-ı Hakk'ın yolunda feda etmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Yavuz Selim, vefat eden cariyenin cenazesinin defninden sonra aşk-ı mecazisini şöyle dile getirmiştir:

**"Merdüm-i dîdeme bilmem ne füsûn etti felek,
Giryemi kıldı füzûn eşkimi hûn etti felek.
Şîrler pençe-i kahrında olurken lerzan,
Beni bir gözleri âhûya zebûn etti felek."**

Dipnotlar:

[1](#) Cobonel, **Otoman Conquest of Egypt.**

[2](#) Ethem Halil, **Mısır'ın Son Memlük Sulatanı Melik Tomanbay II. Adına Çorlu'da Bulunan Kitabe**, İstanbul 1935.

[3](#) Muhyiddin-i Arabî Hazretleri: Asıl adı Ebû Bekr Muhammed bin Ali'dir. 1165 (H.560) Endülüs'ün Mürsiyye kasabasında dünyaya geldi. 1240 (H.638) yılında Şam'da vefat etti. Yeni Ansiklopedi, C. III, s. 1245, 1246.

[4](#) İsmail Ceylan, **Yavuz Sultan Selim'in Şam'da Yaptırdığı İlk Osmanlı Vakfı ve Vakfiyesi**, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1986.

[5](#) İshak Bin İbrahim, *Selim -Name, Süleymaniye Kütüphanesi, Aşir Efendi kısmı no:655; Salih Çelebi, Tarih-i Sultan Selim Han, Süleymaniye Kütüphanesi, Hüsrev Paşa kısmı no:354"*

[6](#) Selahattin Tansel, **Yavuz Sulatn Selim** , İstanbul 1969.

[7](#) Cobonel, **Otoman Conquest of Egypt**, London 1921.